

ΓΙΑΤΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ; (του Paul Krugman)

Εάν τα απολυταρχικά καθεστώτα μπαίνουν στον πειρασμό να κραδαίνουν τα σπαθιά τους όταν έχουν εσωτερικά κοινωνικά προβλήματα, σκεφτείτε τί μπορεί να συμβεί με τους ηγέτες της Κίνας όταν το οικονομικό θαύμα της χώρας φθάσει στο τέλος του...

Πέρασε ένας αιώνας από την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, τον οποίον τότε πολλοί είχαν χαρακτηρίσει «τον πόλεμο που θα έθετε τέλος σε όλους τους πολέμους». Δυστυχώς, οι πόλεμοι συνέχισαν να γίνονται. Φαίνεται ότι έχει έλθει η κατάλληλη ευκαιρία να αναρωτηθούμε το γιατί.

Μια φορά κι έναν καιρό, οι πόλεμοι γίνονταν για διασκέδαση και κέρδος. Όταν η Ρώμη κατέλαβε την Μικρά Ασία, ή η Ισπανία κατέκτησε το Περού, κίνητρο ήταν ο χρυσός και το ασήμι. Αυτό εξακολουθεί να γίνεται και σήμερα. Σε μία μεγάλη έρευνα που πραγματοποιήθηκε με χορηγό την Παγκόσμια Τράπεζα, ο οικονομολόγος της Οξφόρδης Πωλ Κόλιερ έδειξε ότι οι εμφύλιοι –ιδιαίτερα συνηθισμένοι σε φτωχές χώρες– γίνονται όπου υπάρχουν πόροι τους οποίους μπορεί να κλέψει κανείς, όπως για παράδειγμα τα διαμάντια.

Όποιοι άλλοι λόγοι προβάλλονται από αντάρτες για όσα κάνουν, αποτελούν προσπάθειες ορθολογικής εξήγησης που γίνονται μετά την πράξη. Ο πόλεμος στην προβιομηχανική εποχή αποτελούσε και αποτελεί κάτι σαν διαγωνισμό μεταξύ οικογενειών οργανωμένου εγκλήματος για το ποιος θα έχει τον έλεγχο των συμμοριών, παρά μάχη για αξίες.

Εάν, όμως, είσαι ένα μοντέρνο, ευκατάστατο κράτος ο πόλεμος –ακόμη και αυτός που γίνεται εύκολα νικηφόρος– δεν αποδίδει. Αυτό ισχύει δε εδώ και πολύ καιρό. Σε έναν αλληλοεξαρτώμενο κόσμο, ένας πόλεμος θα προκαλέσει σημαντική οικονομική ζημιά ακόμη και στον νικητή. Μπορούμε επίσης να προσθέσουμε ότι ο σύγχρονος πόλεμος είναι πολύ, πολύ ακριβός. Για παράδειγμα, το τελικό κόστος για τον πόλεμο του Ιράκ, περιλαμβανομένου και του κόστους περίθαλψης των βετεράνων, θα ξεπεράσει το 1 τρισεκατομμύριο δολάρια. Επομένως, έχουν όντως δίκιο όσοι λένε ότι τα σύγχρονα κράτη δεν μπορούν να γίνουν πλούσια κάνοντας πόλεμο.

Ωστόσο, πόλεμοι εξακολουθούν να γίνονται. Γιατί;

Μία απάντηση είναι ότι οι ηγέτες μπορεί να μην καταλαβαίνουν από αριθμητική. Επίσης, άλλοι πιστεύουν σε εύκολες νίκες. Μόνον να μαντέψω μπορώ, αλλά φαίνεται πιθανόν ότι ο Βλαντιμίρ Πούτιν σκέφτηκε ότι μπορεί να ανατρέψει την κυβέρνηση στην Ουκρανία, ή τουλάχιστον να καταλάβει ένα μεγάλο μέρος των εδαφών της, βγάζοντάς την φτηνά –δίνοντας κάποια βοήθεια στους αποσχιστές, ελπίζοντας ότι η χώρα θα πέσει στα χέρια του. Θυμάστε τις προβλέψεις της κυβέρνησης Μπους ότι η ανατροπή του Σαντάμ και η εγκαθίδρυση νέας κυβέρνησης θα κόστιζε μόνον 50 με 60 δισεκατ. δολάρια;

Το μεγαλύτερο, ωστόσο, πρόβλημα είναι ότι οι κυβερνήσεις συχνά κερδίζουν από πολιτικής απόψεως λόγω των πολέμων, ακόμη και αν ο πόλεμος δεν έχει νόημα όσον αφορά την εξυπηρέτηση εθνικών συμφερόντων.

Πρόσφατα, ο Τζάστιν Φοξ του Harvard Business Review εκτίμησε ότι οι ρίζες της κρίσης στην Ουκρανία μπορεί να βρίσκονται στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ρωσική οικονομία. Όπως σημείωσε, η παραμονή του Πούτιν στην εξουσία αντικατοπτρίζει μακροχρόνια οικονομική ανάπτυξη. Όμως, η ανάπτυξη στην Ρωσία ασθμαίνει –και θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι ο Πούτιν ήθελε έναν αντιπερισπασμό.

Παρόμοιες υποθέσεις έχουν γίνει και για άλλους πολέμους που φαίνονται ακατανόητοι, όπως η εισβολή της Αργεντινής στα Νησιά Φόκλαντ το 1982. Η χούντα της Αργεντινής έγινε για λίγο διάστημα πολύ δημοφιλής κατά τον πόλεμο αυτόν. Ο «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» εκτόξευσε την δημοτικότητα του Τζωρτζ Μπους του νεότερου σε υψηλά επίπεδα και πιθανότατα τού επέτρεψε να κερδίσει τις εκλογές του 2004. Η δημοτικότητα του Πούτιν έχει αυξηθεί σημαντικά και αυτή.

Αναμφισβήτητα, είναι υπεραπλούστευση να πούμε ότι η κρίση στην Ουκρανία αποσκοπεί στην στήριξη ενός απολυταρχικού καθεστώτος το οποίο έχει προβλήματα σε άλλα μέτωπα. Σίγουρα όμως υπάρχει κάποια αλήθεια στην ιστορία αυτή –γεγονός που δημιουργεί ορισμένες τρομακτικές προοπτικές. Εάν απολυταρχικά καθεστώτα μπαίνουν σε πειρασμό να κραδαίνουν τα σπαθιά τους όταν δεν μπορούν πλέον να παρουσιάσουν άλλες επιτυχίες, σκεφτείτε τα κίνητρα που μπορεί να έχουν ηγέτες της Κίνας όταν το οικονομικό θαύμα της χώρας θα φτάσει στο τέλος του.

Το να ξεκινήσει κανείς έναν πόλεμο είναι μια πολύ κακή ιδέα. Αλλά αυτό εξακολουθεί να γίνεται έτσι κι αλλιώς.

~ **Paul Krugman**, Νομπελίστας Αμερικανός οικονομολόγος, αρθρογράφος στην εφημερίδα *New York Times*

Πηγή/φωτό: Αντικλείδι, antikleidi.com